

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse epise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 40— K pol leta 20— " četrť leta 10— " posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oglasila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin. " " " dvakrat . . . 80 " " " " trikrat . . . 50 " za nadaljnja uvrščena od petit-vrste po 40 vin. Oglasila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Sklepi upravnega odbora Zaveze o tekočih stanovskih zadevah.

Seja upravnega odbora Zaveze se je vršila dne 1. aprila 1920 v sobi hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani dopoldne od 9. do 12. in popoldne od 2. do 5. ure. Navzoči: člani vodstva Zaveze in upravni odborniki Fr. Brinar, Jak. Dimnik, R. Dostal, P. Fleré, Ant. Mervič, J. Rajšp, J. Režek in H. Šumer.

Otvoritev seje po predsedniku.

Zavezin predsednik L. Jelenc ugotovi sklepčnost, pozdravi navzoče upravne odbornike, otvori sejo in preide k dnevnemu redu.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik V. Rus poroča o delovanju vodstva Zaveze od zadnje seje, ki se je vršila dne 5. septembra 1919, kar je razvidno iz objavljenih zapisnikov prvih treh sej Zavezinega vodstva. Po primernem utemeljevanju stavi upravni odbor v sprejetje nastopne tri predloge: a) Meščansko-šolsko učiteljstvo še vedno nima svoji naobrazbi in svojemu delu primerno odgovarjajoče plače. Vodstvo Zaveze skliči potom poziva vse slovensko jugoslovansko strokovno učiteljstvo k sestanku, na katerem naj se poviški teh plač pravilno in definitivno ugotove, sklepi pa naj se javijo Zavezinemu vodstvu, da stori isto na merodajnih mestih potrebne korake. b) Prelemljeni učiteljski upokojenci in vdov so izredno majhni, neznatna pa je tudi pokojnina državnih uradnikov sploh. Zavezino vodstvo se obrni s posebnim dopisom na »Društvo upokojenega učiteljstva«, ki naj dogovorno z državnimi upokojenci čimprej določi človeku primerno pokojnino, sklepi pa naj se naznanijo Zavezi in svrhu končne ugotovitve. c) »Učiteljski Tovariš« naj do kongresa opusti s Slomškovo Zvezo vsako polemiko. Morebitni njeni napadi naj se ponatisnejo v stanovskem glasilu brez komentarja in brez protinapadov, zgolj v informacijo Zavezinega članstva. V Unijo stopimo družno brez

ozira na strokovno in politiško cepitev, zategadelj tudi ne moremo priznati Slomškove Zveze, ki je politiška organizacija.

O tajnikovem poročilu se vname daljša debata, v katero posežejo vsi upravni odborniki. Predsednik L. Jelenc poroča podrobno o korakih, ki jih je zavzela Zaveza potom vlog v prid meščansko-šolskemu učiteljstvu, in še posebej o osebnej intervenciji, ki sta jo izvršila v isti namen predsednik in dr. Fr. Skaberne v Beogradu v ministrstvu prosvete ob razgovoru uradniške pragmatike. Tovariš J. Rajšp želi, da naj se zadeva natančno pojasni v stanovskem glasilu, kar mu Zavezin predsednik obljubi. Sestanek glede končne ureditve prejemkov meščansko-šolskega učiteljstva naj skliče upravni odbor ravnatelj Drag. Humek. Tovariš Fr. Brinar toplo pozdravlja tretji predlog Zavezinega tajnika, povdarjajoč, da zanima morda lokalni spor, ki je nastal med Zavezo in Slomškovo Zvezo le učiteljstvo, službojče na bivšem Kranjskem, sicer pa nikogar drugega v stanovski organizaciji. Soglasno se sprejmejo vsi trije stavljeni predlogi z naslednjim Brinarjevim dostavkom: »Prve štiri točke znanega dopisa Slomškove Zveze, ki govore o udrženju vsega jugoslovanskega učiteljstva v državi SHS, so Zavezinemu upravni odboru sicer simpatične, a jih ne more vzeti na znanje, dokler Slomškova Zveza ne sklene razdružitve.«

Blagajnikovo poročilo.

Blagajnik Fr. Luznar poroča natančno o Zavezinem gmotnem stanju. (Glej uvodnik v 12. letošnji št. Učit. Tov.) Po utemeljenem izvajanju predlaga: a) Članarina se zvišaj za vsakega člana za leto 1920 na 120 K, od katerih prejema Zavezina blagajna po 108 K, domače društvo pa po 12 K. b) Učiteljski Tovariš izhajaj brez priloge. c) Popotnik izidi na vsake tri mesece največ na štirih tiskanih polah. d) Zaveza pristopi kot ustanovnik k Jugoslovanski Matici z zneskom tisoč dinarjev. Nadalje opozarja, da so naši listi še vedno mnogo cenejši kakor drugi časopisi, in naznani, da je pristopilo k Zavezi v novi upravni dobi že čez 500 novih članov.

Tudi o blagajnikovem poročilu se vname daljša debata. Podpredsednik A. Gnus je za slučaj potrebe za omejitve listov, zakaj Zavezin blagajnik sme razpolagati samo z razpoložljivo vsoto in ne sme izkazati koncem upravne dobe kakršnegakoli primanjkljaja. Tovariš P. Fleré poudarja, da so dobivala nekatera okrajna učiteljska društva od vsakega člana doslej več kakor po 12 K letno, zato naj se istim dovoli, da smejo eventualno zvišati za svoje članstvo določeno letnino. Tovariš Fr. Brinar je le za določeni povišek članarine, ker je učiteljski organizacijski davek itak velik, saj imajo nekatera Zavezina okrajna društva po tri in še več letnih zborovanj. Zavezin tajnik želi, da ostanimo s članarino mesečno pri desetih kronah, četudi se zviša medtem cena papirju in tisku; v najskrajnejšem slučaju je priporočljivejše, da se zmanjša obseg našim listom, in če treba, naj izhaja tudi stanovsko glasilo nekaj časa zopet samo vsakih 14 dni. Sklene se, da se odpre v Učit. Tovarišu stalna listnica blagajnika, kjer naj dobi članstvo potrebne informacije. Zaostala članarina naj se iztirja pri dotičnem okrajnem društvu, ki je odgovorno za plačevanje svojega članstva. Potrdi se zvišanje nagrad urednikom in uravnikom Zavezinih listov, in določijo se dnevnice upravnim odbornikom. Predlogi tovariša blagajnika, ki jih je stavil v zadnji vodstveni seji in danes, se sprejmejo nato soglasno. Želje upravnih odbornikov glede članarine in Zavezinih listov se vzamelo v vednost.

Predsednik L. Jelenc poroča, da je zamenjal po Učiteljsk. Udruženju v Beogradu Zavezi darovanih tisoč frankov po dnevnem kurzu, za kar je prejel deset tisoč kron. Od tega je dal upravništvu »Zvončka« in »Popotnika« na račun vsakemu polovico, čemur naj upravni odbor naknadno pritrudi. Naznanjena razdelitev se vzame odobruje na znanje.

Poročilo odseka o načrtu šolskega zakona.

Tovariš P. Fleré poroča, da je odsek ta načrt vsestransko predelal, naglašajoč principe, na katerih je izdelan. Zavezino učiteljstvo dobi osnutek v pregled, zato

odpade natančnejše poročilo. Poročilo se sprejme s pohvalo v vednost.

Razprava o členih 33. al. 4., 88. a) in 89. šolskega zakona z dne 23. 1919.

Predsednik L. Jelenc naglašja, da sta stanarina in kurivo zajamčeni učiteljstvu v državnem šolskem zakonu. Na Hrvatskem in v Srbiji so glasom postave preskrbovale učiteljstvu oboje dotične občine še v predvojnem času, stari avstrijski zakon pa tega za svoje dežele ni poznal. Ob tej zahtevi bi prišli z občinskimi upravami v navzkrižje, zato je mnenja, da tega od njih ne zahtevamo, dasi smo po zakonu k temu opravičeni. Tudi dosedanje kategorije državnih nameščencev ne uživajo takih dobrot. Zaveza je namreč državo naprosila, da naj prevzame potom posebne naredbe za slovenske šole in učiteljstvo na svoj račun obe bremeni, kar pa je bilo odklonjeno z motivacijo, da so dolžne preskrbovati učiteljstvu brezplačno stanovanje in kurivo posamezne šolske občine.

Podpredsednik A. Gnus misli, da naj se nam vendarle vračuna v pokojnino polovica aktivitetnih doklad, dokler nismo uvrščeni v uradniško pragmatiko. Tov. J. Rajšp priporoča, da naj ne pozabimo na povišek funkcijskih doklad, ki so za učiteljstvo vsekako prenizko odmerjene.

Nadalje pojasni Zavezin predsednik, da bi moral stopiti šolski zakon v veljavo že 1. septembra in ne 1. decembra l. 1919. Tega mnenja so tudi juristi, zaradi zakona je sankcioniran, in v vladnem listu »Novine« je bil razglašen že pred 1. sept. l. Zaveza ne more vložiti tozadevne tožbe napram erarju, pač pa jo lahko vložijo na izplačilo zastalih učiteljskih prejemkov vsaka učiteljska oseba zase. Zadeva je kočljiva, ker nimamo še upravnega razsodišča.

Tovariš Fr. Brinar oominja, da naj to tožbo Zavezinemu članstvu odsvetujemo. Tožbo za sedaj opustimo, povejmo pa, da je pravica na naši strani.

Ustanovitev osrednje učiteljske organizacije v kraljestvu SHS.

Upravni odbor pritrdi predlogu Zavezinega vodstva, da naj se vrši učiteljski

LISTEK.

† Henrik Schreiner.

(Spisal prof. M. Pirč.)

Od leta 1890. dalje se je pojavljalo na polju slovenske šolske literature čedalje bolj pogostokrat ime Henr. Schreinerja. Omenjenega leta je namreč nastopil Schreiner po dvanajstletnem službovanju v tujini službo ravnatelja na državnem moškem učiteljskem v Mariboru, ki mu je načeloval torej 30 let, namreč do svoje smrti, dne 14. aprila t. l. Zda, ko smo ga položili v hladno zemljo, je naša dolžnost, da se spominjamo velikega moža, čigar ime bo ostalo v zgodovini slovenskega šolstva neizbrisno.

Henrik Schreiner se je porodil 1850. l. v Ljutomeru, je obiskoval marib. gimnazijo kot dijak-odličnjak ter se posvetil na dunajskem vseučilišču študiju prirodpisja. Kot visokošolec je poučeval otroke tedanjega avstrijskega finančnega ministra de Pretis, ki je prav dobro poznal odlične vrline mladega Schreinerja

in jih je tudi visoko čislal, a ni mu bilo všeč, da je bil Schreiner odločen Slovenec in ne Nемеc. Zato po dokončanih vseučilišnih študijah ni dobil mesta na Slovenskem, temveč je po enoletnem službovanju na realni gimnaziji v drugem okraju dunajskem odšel na učiteljske v Bolcan na Tirolskem. Baš to pa je bilo usodepolno za vse poznejše Schreinerjevo življenje, kajti službovanje na učiteljski je nudilo nadarjenemu pedagogu bodrila, da se je poglabljal vedno bolj v pedagoška vprašanja. Tako ga je smatrala tudi avstrijska šolska uprava 1890. za sposobnega, da prevzame kot ravnatelj vodstvo mariborskega moškega učiteljskega. Spodnještajerski Nemci in renegati tudi niso delali njegovemu imenovanju zaprek, vsaj se je pisal Schreiner in je prihajal iz Tirolske, torej je moral biti njihov. Tako je torej dobila Slovenija svojega Schreinerja zopet nazaj in postal je njen najodličnejši šolnik.

Schreiner je kmalu spoznal, da je slovenskemu učitelju v prvi vrsti treba didaktične literature, zato je ustanovil leta 1900 Slovensko šolsko Matico, ki naj bi dajala slovenskim vzgojiteljem v letnih publikacijah potrebnih

metodičnih knjig in drugih učnih pripomočkov. Nepregledna je množica spisov, ki jih je nakopičil Schreiner v knjige Šolske Maticе, koje predsednik je bil ves čas njenega obstanka. Obenem je urejeval tudi druge spise za Matico, tako, da lahko trdimo, da je šla skoro vsa slovenska šolska literatura skozi njegove roke. Ni bila to lahka stvar, kajti često se mu je bilo boriti z dejstvom, da so drugi pisatelji zaostajali ali sploh izostajali s svojimi literarnimi prispevki. Schreiner je imel polno idej; tu bi bilo še treba tega, tam onega, a jaz sam ne morem vsega, tako je rekel. In kjer je količkaj zadel na človeka, od katerega bi se dalo kaj dobiti za Šolsko Matico, takoj se ga je oklenil in ga je držal s trdnimi rokami. Želeti bi bilo v smislu pokojnega Schreinerja, da pride Šolska Matica v žilave roke, želeti bi pa bilo tudi, da vse naše učiteljstvo spozna veliko važnost tega društva ter ga podpira z literarnimi prispevki in s članarino.

Pa tudi izven Šolske Maticе je skrbel Henrik Schreiner za pomnožitev učnih pripomočkov ter knjig, ki bi povzdignile znanje preprostega naroda slovenskega. Plod njegovega neumornega delovanja

so bile med drugim »Čitanke« za ljudske šole, »Jezikovne vadnice«, »Nemške vadnice«, »Fizika« (v izdaji Mohorjeve družbe), razna »navodila«, prav iz zadnjega časa pa »Dodatki k Čitankam«, »Razvoj slovenskega šolstva« ter preosnova naših šol. Mnogo Schreinerjevih spisov sta prinašala svoj čas »Kres«, pozneje pa »Popotnik«. Tudi nemške publikacije niso pogršale Schreinerja, tako da se je glas o njegovem imenu in o njegovem pedagoškem znanju zanesel tudi med neslovenske narode.

Schreiner je bil šolnik z dušo in s telesom. Kolikokrat je ta ali oni med nami izustil besede: »Če pridem še enkrat na svet, pa se ne posvetim nič več učiteljevanju!« Schreiner je ob takih prilikah takoj pristavil: »Če pa bi jaz prišel še enkrat na svet, pa bi hotel zopet postati učenik, a s to izpremembo, da bi bil ljudskošolski učitelj!« Nad vse vestno in tudi še vzlic visoki starosti je s pravo mladeniško vztrajnostjo izvrševal svoje posle kot ravnatelj in kot učitelj. Zato pa je tudi od svojih podrejenih zahteval natančno izpolnjevanje dolžnosti; s svojim dobrim vzgledom je marsikoga pritegnil k marljivosti, k delu.

kongres v Beogradu šele v velikih političnih in ne že meseca maja t. l.

Strokovni tajnik R. Dostal poudarja, da bi štela naša deputacija o Binkoštih komaj nekaj članov, a o političnih bi se učiteljskega kongresa udeležilo morda do sto slovenskih članov. Predlaga, da naj se o našem sklepu obveste druge jugoslovanske pokrajinske učiteljske Zveze, da v tem smislu pritisnemo na Učiteljsko Udruženje v Beogradu. Predlog se sprejme.

Tovariš P. Flere želi, da naj se nemudoma izvede likvidacija Zaveze do popolnosti. Zavezino vodstvo ne more storiti samo vsega, zato naj se izvli posebni likvidacijski odsek. Predsednik L. Jelenc opozarja, da je prišel pri sestavi novih pravil Unije do mrtve točke, ker ne ve, kaj naj se zgodi z našimi listi in kakšen stik naj bi imela pokrajinska tajništva s centralo. Predlagani likvidacijski odbor bi kočljiva vprašanja lažje razrešil, ker več glav več vé. Blagajnik Fr. Luznar je prepričan, da bodo morale ostati tudi v Uniji nekake pokrajinske Zveze, ker imajo te pokrajine svoje šolske uprave. Srbi nam bodo morali pustiti nekaj prostosti v upravi, ker ne poznajo zahtev Slovencev in Hrvatov, kakor tudi mi ne poznamo specifičnih hrvatskih in srbskih posebnosti. Tovariš Jak. Dimnik je nameraval, da bomo morali biti s slovenskim učiteljskim v posebnem stiku. Z bivšimi našimi skupščinami je rasel naš ugled, nasprotno pa zabredemo lahko do mrtvila, zakaj Beograd je daleč od nas. Poiskati bomo morali torej nek modus medsebojne uprave. Podpredsednik A. Gnuš pravi, da imej centralni odbor v Beogradu lice posrednika pokrajinskih Zvez. Tovariš H. Šumer pritrjuje Gnuševemu nazoru. Imeli bi vlado brez učiteljskih parlamentov. Ne samo delegacijska zborovanja, ampak skupščine naj se zopet uvedejo. Predsednik L. Jelenc pojasni, da je bil svoj čas v Zagrebu s hrvatskimi delegati za pokrajinske Zveze, a temu so nasprotovali delegati iz Srbije. Zavezini tajnik V. Rus se pridružuje predlogu tovariša P. Flere, ker želi isto iz navedenih vzrokov tudi Zavezini predsednik, zato predlaga v likvidacijski odbor: članstvo vodstva Zaveze, poleg tega pa še tovariše Iv. Dimnika, Dostala, Gangla, Merljaka, Plesničarja ter tovarišici Mehletovo in Žerjavovo. Predlagano članstvo likvidacijskega odseka se potrdi.

Letošnje delegacijsko zborovanje.

Kadarkoli in kakorkoli se izvrši učiteljski kongres v Beogradu, treba bo vseeno urediti po sprejetih pravilih in poslovnem redu Unije tudi Zavezino zadržino, v kar je pa pooblaščen edinole delegacija. Z ozirom nato sprejme upravni odbor Fr. Brinarjev predlog, da se vrši letošnje delegacijsko zborovanje v prvi polovici meseca septembra v Celju. Določitev dneva in dnevnega reda se prepusti vodstvu Zaveze.

Predlogi in nasveti upravnih odborov in okrajnih učiteljskih društev.

a) Nove šolske knjige.

Kamniško učiteljsko društvo se na njegovo resolucijo obvesti, da izidejo z novim šolskim letom 1920/1921 vse potrebne čitanke. Pri tej priliki opozori tovariš H. Šumer, da ne stoji šolski list na isti stopnji, kakor dosedanje šolske knjige. Tovariš P. Flere konstatira, da stoji 2. in 3. stopnja šolskega lista mnogo višje nego 1. stopnja, zato je v splošnem š. list tudi mnogo boljši, kakor so dosedanje čitanke. V nove čitanke se sprejme ve-

Učitelji in učiteljice mariborske okolice se kaj radi in laskavo spominjajo Schreinerja iz onih časov, ko jim je bil okrajni šolski nadzornik. Takrat, pravijo, je bilo vsako nadzorovanje plodonosno. Vesel in prijazen je vstopil Schreiner v šolo, takoj je spoznal, kje je treba na to ali ono opozoriti in to je storil Schreiner na tak način, da je vsak takoj izprevidel, da ima pred seboj moža, ki veliko ve in ki hoče v resnici tudi le dobro. O tem, kako je poznal Schreiner šolsko življenje, mi priča zlasti neki konferenčni protokol, ki ga je narekoval graški šolski nadzornik o miliki nekega nadzorovanja na mariborskem učiteljskem. V tem zapisniku stoji:

»Občudovanja je vredno, s kakšno spretnostjo je znal kritikovati gospod ravnatelj kandidatov učni poizkus, pri katerem niti sam navzoč ni bil. Takih zmožnosti je dobiti le pri malokomu.« In k temu moram pristikati, da Schreiner dotičnemu nadzorniku niti pri srcu ni bil, prvič zato ne, ker sta tekmovala v spisovanju šolskih knjig, drugič pa zato ne, ker je bil Schreiner odločen Slovenec, nadzornik pa renegat.

liko nove tvarine, a pot ostane ista kakor pri šolskem listu.

b) Nova pravila okrajnih učiteljskih društev.

Istemu društvu se naznani, da se po odseku sestavljena „Vzorna pravila“ ponatisnejo v Učit. Tovarišu, po katerih naj zasnujejo okrajna učiteljska društva svoja pravila. Pri sestavi teh naj se misli na upokojeince, na vrtnarice in sploh na vse stroke, ki pridejo v dotičnem okraju v poštev. Principielno se lahko sprejmejo v društvo tudi srednješolski profesorji.

Skupno upravništvo Zavezinih listov.

Predlog Kamniškega učiteljskega društva, da naj pride upravništvo Zvončka in Popotnika v ene in iste roke, se spremeni v toliko, da naj se poveri uprava vseh treh Zavezinih listov samo enemu upravništvu, o čemer pa naj ukrepa delegacija.

Pisava Učiteljskega Tovariša in uredniškova službena odpoved.

Predsednik L. Jelenc prečita dopise okrajnih učiteljskih društev, ki govore o pisavi stanovskega glasila. Dopise je izročil predsedniku urednik Učit. Tovariša, ki na podlagi doposlanih resolucij in očitkov odpoveduje uredniško službo. Poročevalec prosi, da zavzame upravni odbor v tej zadevi svoje stališče in otvori razpravo.

Tovariš Fr. Brinar brani urednika in izjavi, da je list hvalno urejevan. Tovariš H. Šumer naglašja, da je povsod proti uredništvu navidezen upor, ker isto ne more vedno vsem ugoditi. Tovariš P. Flere je za prosto stvarno kritiko, ker nismo stranka, ampak le stanovska organizacija. Zavezini tajnik V. Rus svari, da bi zapirali vrata opravičenim željam Zavezinega članstva, katere streme za tem, da se razbistrijo nejasni pojmi. Dopise, ki niso zreli za javnost, pa so naperjeni proti uredništvu, naj reši Zavezino vodstvo; če so naperjeni proti Zavezinemu vodstvu, naj se jih da v presojo upravnemu odboru; če je napadeno v njih delovanje slednjega, naj razsoja o tem delegacija. Tovariš P. Flere se pridružuje mnenju Zavezinega tajnika s pristavkom, da naj se o razrešitvi takih dopisov vedno takoj obvesti dotično učiteljsko društvo. Splošno se ugotovi, da ne sprejema noben list dopisov, ki napadajo stranko, katere glasilo je dotični list. Tovariš A. Mervič poudarja, da prečitane resolucije in dopisi nočejo spraviti morda urednika ob kredit, ampak zahtevajo le jasno sliko naše Unije. Končno se sprejme soglasno predlog tajnika V. Rusa, da upravni odbor ne vzame odpovedi urednika Učit. Tovariša na znanje.

Mladinski spisi.

Predsednik L. Jelenc poroča, da je prejela Zaveza na svoječasni razpis pet spisov za IV. zvezek Jan Legove knjižnice. Spisi so se po treh ocenjevalcih pregledali, a po sodbi teh niso za tisek. Sklene se, da se spisi vrnejo, ker ne odgovarjajo razpisu. Književni odsek se poveri, da eventualne poznejše spise, če se mu zde za tisek primerni, nagradi in natisne.

Znižana članarina za upokojeince.

Tovariš Jak. Dimnik predlaga, da naj se zniža Zavezina članarina za učiteljske upokojeince od 120 K na 70 K. Ti prejemo lahko namesto Popotnika, ako se za to oglase, Zvonček. Predlog se sprejme.

In s tem prihajam na tista vroča tla, ki so žarela pod Schreinerjevimi nogami vseh trideset let njegovega ravnateljstva. Bili so to hudi časi, ki jih more presoditi le tisti, ki je preživel zadnja leta v Mariboru. Zdaj se je zaletel Nemeč v Schreinerja, češ da zapostavlja Nemce, zdaj je tožil Schreinerja Slovenec pri nemškem državnem poslancu, češ da so njegove čitanke polne panslavističnih in protiaustrijskih beril itd. Schreiner pa je ostal na svojem mestu, trden kakor skala, kljubujoč vsem viharjem in zahrbtnostim. Dobili so se še celo taki, ki so hoteli nekako dvomiti o Schreinerju kot Slovencu; bili so večinoma ljudje, ki so potiskali Schreinerja v perečih vprašanjih v ogenj, in če bi se bil opek, bi bili hladnokrvno pristavili: »Zakaj pa je bil tako nespartanec, da je to storil!« No, pa v tem so se motili; Schreiner je vsako stvar dobro premislil, potem pa je tako storil, kakor je bilo prav. Da je deloval kot goreč Slovenec, o tem priča najbolj to dejstvo, da se je ločil od nas brez vsakega odlikovanja, dasi je deloval zaslužno in vestno na šolskem polju nad 42 let. Danes lahko rečemo, da tiči baš

Razdražitev deželnih učiteljskih organizacij.

Upravni odbor sklene: Zaveza pozovi takoj vse učiteljske Zveze, da se z ozirom na skupni vstop v Unijo razdružijo najkasneje do učiteljskega kongresa.

Predsednik se zahvali upravnim odbornikom za udeležbo in temeljite razprave ter zaključi zborovanje.

I. J.:

Bodoče naloge UJU.

1. Življensko zavarovanje ali „Samopomoč“.

Ena prvih zadač naše nove skupne organizacije bo morala biti, da se ustvari kakor hitro mogoče neka vrsta življenskega zavarovanja za slučaj smrti. V današnjih časih povzroči smrt v naših družinah brezdomno veliko bedo, katero treba utišati in ublažiti. Če ne bomo v tem oziru pomagali sami sebi, drug nam gotovo ne bo.

Mislil, da bi se osnovala v področju UJU nekaka „Samopomoč“, kakoršno že ima slovensko učiteljsvo, ali „Selbsthilfe“, kakoršno si je ustvarilo nemško učiteljsvo na bivšem Štajerskem, in pri kateri je še danes mnogo slovenskih tovarišev, službujočih na bivšem Štajerskem.

V tem slučaju bi morala „Samopomoč“ likvidirati. Mislim, da bi šlo to brez posebnih težkoč, ako se že vnaprej zavemo velikega pomena skupnosti naše organizacije in se otresemo vsakega separatizma in provincializma. Povejmo po pravici, da „Samopomoč“ danes med slovenskim učiteljsvom ne pomeni veliko. Okrog 250 članov in v slučaju smrti okrog 500 K — kaj je to danes. Niti za krsto ne! Pred vojno se je pač že nekaj opravilo s 500 K.

Kaj pa s premoženjem, ki ga ima „Samopomoč“? To naj bi se odstopilo UJU (odsek „Samopomoč“ ali življensko zavarovanje) na račun njenih sedanjih članov. V tem oziru bi bilo treba pravila pravočasno spremeniti!

Kar se pa tiče društva „Selbsthilfe“, je najbolje, kakor se je že povdarjalo, da ostanejo stari člani i nadalje pri društvu, novi pa ne pristopajo več. Kaka druga kombinacija je skoro nemogoča.

UJU bi lahko moralno vplivala, da postane članom takega društva vsak oženjeni jugoslovanski učitelj. To bi pomenilo več tisoč članov in temu tudi primerno izplačilo v smrtnih slučajih.

2. Naše časopisje.

„Zaveza“ je v likvidaciji, in ker odpadejo po ustanovitvi UJU vse pokrajinske organizacije, zgubi slovensko učiteljsvo bržkone svoj stanovski list. „Učit. Tovariš“, svoje pedagoško glasilo „Popotnik“, mladina pa svoj „Zvonček“. Kje bomo dobili nadomestilo in v kaki obliki?

Že v zadnjem članku „Ali misli UJU na to“ sem izrazil mnenje, naj bi prevzela UJU v svojo režijo tudi vse „Zavezine“ liste. Po mojih mislih bi se dalo to izvesti lahkim potom brez vsake škode za slovensko učiteljsvo. Nasprotno, celotno jugoslovansko učiteljsvo bi s tem mnogo pridobilo. Namesto vse polno lokalnih (pokrajinskih) stanovskih in drugih listov, ki izhajajo sedaj v naši državi ter cepijo duševne sile ter vzbujajo plemensko razliko, naj bi dobilo vse jugoslovansko učiteljsvo en sam stanovski list. Ta pa bi moral biti simbol naše sile, moči in — Jugoslovanstva. List naj bi izhajal v sedežu centralnega odbora UJU ter naj bi imel prva leta tri oddelke: slovenski,

v tem najvišje njegovo odlikovanje. Kaj bi bil Schreiner postal, če bi bil zatajil samega sebe! Vsaj so Nemci sami trdili, da ni pedagoga od Dunaja do Trsta, ki bi bil boljši od Schreinerju.

Sedemdeset let je imel Schreiner za seboj, ko je legel v grob. Nikdo bi mu jih ne bil prisodil, kdor ga je poznal. Čil in krepak, neuklonjen je hodil do zadnjega, rekel bi po duhu in telesu mlad; pri vsem tem tudi zabaven, vesel v družbi, čez vse pa odkritosrčen. Polnega načrtov za boljši razvoj našega šolstva ga je zalotila zavratna bolezen okoli zadnjega Božiča, k sreči pokojnik ni vedel, kak črv izpodjeda njegovo krepko telo. In ko so ga odnesli z učiteljskega, ki je zgrajeno po njegovih načrtih in navodilih, je spremljala velikanska množica ljudi Henrika Schreinerja na zadnji poti, v svesti si, da spravlja najodličnejšega slovenskega šolnika. Ohranimo mu blag spomin!

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticice!“

Veritas.

hrvatski in srbski. Vsak oddelek naj bi imel svojega urednika, ki bi bil v stalnem stiku z glavnim urednikom. Poleg strogo stanovskih zadev bi prinašal list tudi aktualne dnevne novice. Ker bi si pridobil list lahko v vsakem kraju Jugoslavije svojega stalnega dopisnika, bi postal tak list gotovo eden najbolj informiranih listov v naši državi. Sprva tednik bi se razširil gotovo v najkrajšem času v dnevnik ter postal eden najbolj zanimivih jugoslovanskih listov. Ker bi prinašal slovenske, hrvatske in srbske članke, bi se tem potom seznanilo mnogo naših tovarišev in tovarišic s srbohrvatskim jezikom, a obratno srbski in hrvatski tovariši s slovenskim. Potom takega lista bi spoznali natančno sami sebe in to bi najvažnejši korak k zgradbi mogočne in edinstvene organizacije. Jugoslovansko učiteljsvo bi se tako razširilo obzorje in mu pridobilo v javnosti velik ugled.

Istotako naj bi dobili v področju UJU enoten pedagoški list, ki bi prinašal slovenske, hrvatske in srbske članke.

Tako bi se nam nudila najlepša prilika spoznati naše šolstvo širom prostrane naše domovine. Nudila bi se nam spoznati vrline, kakor tudi napake našega šolstva.

Težje bi bilo glede mladinskih listov. Tu bi bilo najbolje, da bi izdajala UJU za slovensko mladino poseben list („Zvonček“), a istotako za hrvatsko in srbsko.

Napisal sem te misli, ki mi jih je narokovalo iskreno Jugoslovanstvo, pa ne manjša skrb za našo edinstveno organizacijo, katero si želim mogočno in vplivno, organizacijo, ki bi znala in morala povzdigniti jugoslovanskega učitelja na ono višino, ki mu pripada z ozirom na njegov vzvišen in velevažen poklic.

V znamenju pravice.

V zadnji številki Učit. Tov. smo citali članek „V Srbiji in pri nas“. V tem članku omenja pisec I. J. razne protekcije pri oddaji učiteljskih služb. Je prav, kar trdi glede učiteljevega delovanja v šoli in izven šole. Nekako čuden in nepremišljen pa je odstavek: „Sramotno je tudi za naš stan, da hočejo nekateri neznačajnejši odjedati razna učiteljska, zlasti pa nadučiteljska mesta na ta način, da se vrnejo na kako šolo, na kateri deluje kak tovariš celo vrsto let in o katerem se ve, da radi tega reflektira na ono mesto. Ker je mogoče nekoliko starejši, pa si misli: Jaz sem starejši, upoštevati me bodo morali. — Takih slučajev je v zadnjem času več in nas le veseli, da se višji šolski svet ni vsedel povsod na te limanice.“

Smo mnenja, da se pri oddaji služb gleda poleg kvalifikacije v prvi vrsti tudi na starost in družinske razmere prosilčeve. Pisec I. J. o tem lem lepo molči. — Ali naj imajo gotovi tovariši poseben privilegij? Zakaj bi starejši tovariš, ki ima več svojih otrok v šoli v mestu, ne smel prositi za službo, kjer bi imel lahko otroke doma — morda na ljubo kakemu mlajšemu tovarišu, ki ima že preskrbljene otroke in je slučajno na istem mestu? Pravično in edino pravilno je, da se višji šolski svet ozira pri oddaji služb poleg kvalifikacije na prosilce, ki imajo daljšo službeno dobo in nepreskrbljene otroke. Drugače se tem godi krivica. Zlasti pa je sveta dolžnost učiteljskih članov viš. šol. sveta, da glasujejo tako kakor veleva čut pravičnosti in poštenja, ne pa morda osebno prijateljstvo in simpatija. Upamo, da bo viš. šol. svet tudi vedno tako postal. Preziranja in zapostavljanja ne bo nihče mirno prenesel. Vsak tovariš deluje po svojih močeh več ali manj kulturno med narodom tudi izven šole — le, da tega ne obeša na veliki zvon. Torej proč s privilegiji in korupcijo! Vsem in vsakemu pravico! — Res, učiteljski zastopniki naj izvajajo strogo kontrolo, da se ne polastita našega učiteljsva letargija in mlačnost. Zahtevajmo na vodilnih mestih ne samo delavnih in mislečih, ampak tudi taktičnih, nesebičnih tovarišev. Zahtevajmo pa tudi, da se poleg kvalifikacije upoštevajo tudi druge razmere starejših prosilcev, ker sramotno bi bilo za naš stan, če bi odjedali nekateri mlajši tovariši boljša službena mesta starejšim tovarišem.

J. KOVAČIČ:

Učiteljska internacionala.

V 7. števil. „U. T.“ čitamo o Učiteljski internacionali, ki se je baje ustanovila leta 1906. Brezdomno imajo vsi učitelji sveta precej skupnih interesov, kakor boj za gmotno in socialno ugodnejše stanje, za prava, večnoveljavna vzgojna načela in za zboljšanje učne metode. To so tako nadvse vzvišene naloge, da morajo stopiti drugi oziri kakor: iskanje najboljših strateških meje, vojne konvencije in državno politične zveze, daleč v